

Kultur- och fritidsnämnden

§ 11

Biblioteksplan 2019-2023 (KFN19/12)**Beslut**

Kultur- och fritidsnämnden föreslår kommunstyrelsen att godkänna biblioteksplanen och överlämna den till kommunfullmäktige för antagande.

Sammanfattning

Enligt bibliotekslagen ska kommuner anta planer för biblioteksverksamheten. Planens syfte är att visa på biblioteksverksamhetens inriktning och samverkan, skapa beredskap för framtida behov och stimulera till utveckling.

Biblioteksplanen ska tillsammans med bibliotekslag, skollagen, läroplaner och nationella styrdokument ge stöd åt biblioteksverksamhetens aktiviteter och utveckling, under kommande fyra-årsperiod.

Kultur och fritidskontoret har tillsammans med Barn och utbildningsförvaltningen, upprättat ett förslag till reviderad biblioteksplan – PM Förslag till ny biblioteksplan för Ekerö kommun, 2019-2023. PM redovisar förslag på utvecklingsområden som ska gälla för perioden. Målområdena är; demokrati, tillgänglighet, läsfrämjande, mötesplats och skolbibliotek.

Beslutsunderlag

- PM - Förslag till biblioteksplan 2019-2023
- Tjänsteutlåtande - Biblioteksplan 2019-2023

Expedieras till

Kultur och fritidsnämnden
Kommunstyrelsen

Annika Magnusson
Utvecklingsledare Kultur och fritid
Annika.magnusson@ekero.se

Kultur och
fritidsnämnden

Biblioteksplan 2019-2023

Dnr KFN19/12

Förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämnden föreslår kommunstyrelsen att godkänna biblioteksplanen och överlämna den till kommunfullmäktige för antagande.

Sammanfattning av ärendet

Enligt bibliotekslagen ska kommuner anta planer för biblioteksverksamheten. Planens syfte är att visa på biblioteksverksamhetens inriktning och samverkan, skapa beredskap för framtida behov och stimulera till utveckling. Biblioteksplanen ska tillsammans med bibliotekslag, skollagen, läroplaner och nationella styrdokument ge stöd åt biblioteksverksamhetens aktiviteter och utveckling, under kommande fyra-årsperiod.

Kultur och fritidskontoret har tillsammans med Barn och utbildningsförvaltningen, upprättat ett förslag till reviderad biblioteksplan – PM Förslag till ny biblioteksplan för Ekerö kommun, 2019-2023. PM redovisar förslag på utvecklingsområden som ska gälla för perioden. Målområdena är; demokrati, tillgänglighet, läsfrämjande, mötesplats och skolbibliotek.

Beslutsunderlag

PM 2019-01-15, Förslag till ny biblioteksplan, 2019-2023.
Tjänsteutlåtande 2019-01-15, Biblioteksplan 2019-2023

Ärendet

Enligt bibliotekslagen är kommuner skyldiga att upprätta biblioteksplaner. Planen ska inte ersätta lagens innehåll och intentioner, utan ska fungera som ett vägledande och styrande verktyg. Biblioteksplanen definierar kommunens lokala bibliotekspolitik och visar vilken inriktning bibliotekets utveckling ska ta under kommande period. Biblioteksplanen styr sedan bibliotekets årliga verksamhetsplan.

Förslag till ny biblioteksplan har fem målområden som identifierats som särskilt viktiga att beakta under kommande period. Valet av målområden har gjorts med utgångspunkt i bibliotekets kärnuppdrag, samt en nulägesanalys av yttre faktorer som särskilt påverkar bibliotekets uppdrag. Förslag till plan har tagits fram av Kultur- och fritidskontoret tillsammans med bibliotekets personal, sam Barn- och utbildningskontoret och skolbibliotekarier.

Den förra biblioteksplanen antogs 2015 och gällde till och med 2018. Den nya planen föreslås gälla från 2019-2023. Den innehåller samma målområden som den förra, med ett tillägg.

Förslag till ny biblioteksplan innehåller följande målområden; demokrati, tillgänglighet, läsfrämjande, mötesplats och skolbibliotek. I flera av målområdena är utgångspunkten bibliotekets roll i ett samhälleligt sammanhang.

1. Målområden – skillnader mellan den nya och gamla planen

Nytt målområde:

Demokrati

Demokrati föreslås som nytt målområde. Anledningen är att en polariserad debatt, filterbubblor, riktad information och falska nyheter idag utgör ett hot mot demokratin. Bibliotekets roll är att säkerställa tillgången till trovärdig information. Vidare har biblioteket ett grunduppdrag enligt bibliotekslagen att främja den demokratiska utvecklingen genom att öka digital kompetens hos invånarna. Då samhällstjänster i allt högre utsträckning digitaliseras, riskerar de grupper som inte har digital kompetens att ställas utanför.

Målområden i förra och nya planen:

Tillgänglighet

Den förra planen fokuserade på bibliotekets tillgänglighet genom öppethållandet av biblioteksrummet. Den nya planen fokuserar på tillgängliggörande av biblioteket genom att medvetandegöra människor om bibliotekets nya roll. Bibliotekets roll har förändrats från att vara ett tyst rum där man kan låna böcker till att också vara en kreativ och dynamisk mötesplats, där olika aktiviteter sker.

Bibliotekets nya roll behöver göras känd för invånarna som i många fall har "det gamla biblioteket" i medvetandet. Genom att uppdatera invånarnas bild av biblioteket, kan fler attraheras till biblioteket. Precis som den förra planen, definierar den nya planen de prioriterade målgrupperna, vars tillgänglighet särskilt behöver beaktas; barn, funktionsnedsatta och personer med annat modersmål än svenska.

Läsfrämjande

Läsfrämjande arbete är ett av bibliotekets grunduppdrag, enligt bibliotekslagen. Den nya planen fokuserar, i likhet med den förra, på betydelsen att nå barn och unga i det läsfrämjande arbetet. Den nya planen belyser även vikten av att nå människor som förmedlar böcker och läsningens betydelse för barn, dvs föräldrar, öppna förskolor, barnavårdscentraler och skolor.

Mötesplats

Biblioteket är en central mötesplats i Ekerö och Stenhamra centrum. Den förra planen fokuserade på biblioteks /mötesplatsens betydelse för; kulturella uttryck, föreningar, medborgare och demokratiska processer.

Den nya planen belyser samma saker, men även det faktum att biblioteket idag är en plats där många människor uppehåller sig, som inte avser att ta del av bibliotekets tjänster. Den sociala miljön är därför ett gemensamt kommunalt uppdrag som sträcker sig utanför Kultur och fritidsnämndens ansvarsområden.

Skolbibliotek

Målområdet ligger under Barn- och utbildningsnämndens ansvar. Den förra planen belyste skolbibliotekets betydelse för elevens lärande och informationskompetens. Vidare belyste den förra planen på hur skol- och biblioteksorganisationen genom överenskommelser hur arbetet ska organiseras.

Den nya planen fokuserar på samma sak, men belyser även skolbibliotekariernas roll som specialistfunktion i relation till skolans personal. Vidare har den nya planen en tydligare formulering kring hur samarbetet mellan skola och bibliotek ska organiseras.

Beslutet expedieras till

Kultur och fritidsnämnden
Kommunstyrelsen

Elisabet Lunde
Chef Kultur- och fritidsförvaltningen

Annika Magnusson
Utvecklingsledare Kultur- och
fritidsförvaltningen

Annika Magnusson
utvecklingsledare Kultur och fritid
08 560 39 287
annika.magnusson@ekero.se

Förslag till ny biblioteksplan 2019-2023

Dnr KFN19/12-650

Inledning

Bibliotekets verksamhet styrs av bibliotekslagen (2013:801) som sätter de yttersta ramarna för dess inriktning. Kommuner är enligt bibliotekslagen skyldig att upprätta biblioteksplaner, som formulerar den lokala bibliotekspolitik. Biblioteksplanen ersätter inte bibliotekslagens innehåll och intentioner, utan fungerar som ett vägledande och styrande verktyg i frågor om prioriteringar. Planen ska tillsammans med nationella styrdokument som bibliotekslag, skollag, läroplaner, samt barnkonventionen och övriga lokala planer ge stöd åt biblioteksverksamhetens aktiviteter och utveckling. Barn- och utbildningsnämnden har utifrån 2 kap. §§ 35-36 skollagen (2010:800) det särskilda ansvaret för tillgång till skolbiblioteken.”

Biblioteket har en central plats i kommunen, i geografisk bemärkelse och som mötesplats. Biblioteket spelar en viktig roll för kommunens utveckling av hållbara och attraktiva livsmiljöer och bra skola. Biblioteket möjliggör inflytande och delaktighet genom att omhänderta medborgarperspektivet. Biblioteket spelar också en viktig roll för integrationen av nyanlända i lokalsamhället genom att stärka arbetet med språkutveckling och mångspråkighet. Där finns medie- och informationskunskap som motsvarar dagens behov av tillgång till säker information. Biblioteket handlar alltså om så mycket mer än att låna ut böcker!

Enligt bibliotekslagen ska alla i samhället inkluderas i bibliotekets målgrupp, men *barn, funktionsnedsatta och personer med annat modersmål än svenska*, är prioriterade grupper, som särskilt behöver beaktas. Biblioteksplanen anger vilka målområden som identifierats som särskilt betydelsefulla att utveckla under kommande fyra-årsperiod.

Valet av målområden har gjorts med utgångspunkt i bibliotekets kärnuppdrag, samt i en nulägesanalys av yttre faktorer som särskilt utmanar bibliotekets arbetssätt för att fullfölja sina uppdrag. Målområdena bryts ner till strategier och konkreta arbetsinsatser i de årliga verksamhetsplanerna som Kultur- och fritidsnämnden och Barn- och utbildningsnämnden antar. Uppföljningar görs årligen i verksamhetsberättelserna.

Vision

Kommunens vision för bibliotekets utveckling baseras på de inriktningsmål som antogs 2003.

- ✓ Biblioteket ska väcka lust, nyfikenhet, främja personlig utveckling och ge möjlighet till bildning och meningsfull fritidssysselsättning.
- ✓ Alla besökare ska känna sig välkomna till ett bibliotek som har en inbjudande atmosfär och estetiskt tilltalande miljö.
- ✓ Biblioteket ska främja social samvaro och möten mellan människor.
- ✓ Biblioteket skall erbjuda lokal förankring och möjligheter till delaktighet i samhälls- och föreningsliv.

Syfte

Planens syfte är att visa på biblioteksverksamhetens prioriterade inriktning och utvecklingsområden, under perioden 2019-2023.

Uppföljning

Målområdena för Kultur och fritidsnämndens målområden följs upp i de årliga verksamhetsberättelserna, i bibliotekets kundundersökningar och genom Våga Visa-metoden, som är en kvalitetsgranskande metod som utvecklats gemensamt av kommuner i Stockholms län.

Skolbibliotekens arbete och resultat följs upp och dokumenteras inom ramen för skolans systematiska kvalitetsarbete, vilken Barn och utbildningsnämnden ansvarar för.

Målområden

Tillgänglighet

Biblioteket finns till för alla. Bibliotekets roll har förändrats från att vara ett endast vara ett tyst rum där man lånar böcker till en öppen verksamhet som möjliggör möten, samtal, personlig utveckling samt delaktighet i samhälls- och kulturlivet. Bibliotekets uppdrag handlar om så mycket mer än att låna ut böcker! Bibliotekets breda uppdrag behöver göras känd för att locka en bredare besöksgrupp.

Förutom de prioriterade grupperna i bibliotekslagen, har biblioteket ett särskilt fokus på de som inte känner till vad biblioteket kan erbjuda eller som av olika skäl, inte använder biblioteket idag. Genom det digitala biblioteket, erbjuds tillgänglighet under dygnets alla timmar. De prioriterade gruppernas möjligheter att ta del av bibliotekets tjänster är centrala för verksamhetens utformning.

Demokrati

Demokratin vilar på idén om allas lika värde och rätt till delaktighet. Biblioteket bidrar till att förstärka demokratin genom att förse invånarna med ett varierat utbud, så att alla kan hitta något som passar. Det stärker i sin tur möjligheten till fri åsiktsbildning, som är ett av bibliotekets kärnuppdrag.

Tillgång till trovärdiga fakta, nyheter och samhällsinformation är mycket viktigt i en tid då filterbubblor, riktad information och falska nyheter påverkar medielandskapet och försvårar för människor att orientera sig i sin omvärld. På sikt kan en sådan utveckling undergräva demokratin. Biblioteket säkrar tillgången till trovärdiga fakta och nyheter och hjälper besökarna att navigera i ett ständigt ökande informationsflöde.

Utbudet av litteratur, tidskrifter och nyheter digitaliseras i allt högre utsträckning. Det samma gäller samhällstjänster som myndigheter erbjuder. Det finns därför ett ökat behov av digital kompetens hos invånarna för att säkra möjligheten till allas delaktighet. Digital kompetens innebär både möjligheten att navigera på nätet och hitta rätt information men även möjlighet att ta del av kulturlivet, t ex genom att kunna få tillgång till e-böcker och att interagera med andra på nätet. Digital medvetenhet innebär även förmåga att kritiskt granska digitala källor.

Biblioteket främjar digital kompetens hos invånarna. Äldre- och nyanlända personer är grupper som särskilt beaktas i arbetet med att öka digital kompetens.

Läsfrämjande

Ett av bibliotekets grunduppdrag är att möjliggöra för alla att ta del av det skrivna eller talade ordet. En förutsättning för detta är att kunna läsa och förstå ordens betydelse, vilket är en medborgerlig rättighet. Ordförrådet och språket utvecklas genom litteratur och läsning. Likaså stärker litteraturen förmågan att se saker ifrån flera perspektiv, vilka är viktiga förmågor i ett samhälle som utmärks av mångfald.

Barn är en naturlig och prioriterad målgrupp i bibliotekets läsfrämjande arbetet. Biblioteket motiverar till läsning, skapar läsupplevelser, läslust samt bidrar till förbättrad läsförståelse. Genom litteraturen stärks kulturlivet för barn. Det är därför av stor vikt att nå fram till och medvetandegöra läsningens betydelse, för personer som är förmedlare av böcker och läsning till barn. Föräldrar, öppna förskolor, barnavårdscentraler och skolor är viktiga samarbetspartners i det läsfrämjande arbetet för barn.

Mötesplats

Biblioteksrummet ska väcka nyfikenhet och lust till livslångt lärande. Det ställer krav på en estetisk tilltalande och kreativ miljö. Biblioteket samverkar med aktörer som har olika konstarter och kulturella uttryck, i denna utveckling. Det personliga mötet och samtalet mellan människor betyder mycket för känslan av tillhörighet.

Biblioteken möjliggör gränsöverskridande och oväntade möten genom att skapa aktiviteter som är nydanande och som inkluderar och integrerar olika grupper.

Bibliotekets folkbildningsuppdrag innebär olika inslag som t ex; debatter, utställningar, föredrag och dialoger.

Vår tid utmärks av strukturella samhällsförändringar som drivs fram bland annat av digitaliseringen. Flera samhällsaktörer stänger sina fysiska lokaler och digitaliserar sina tjänster. Biblioteket finns fortfarande som en fysisk plats där alla har rätt att befinna sig. Det innebär att flera personer nyttjar biblioteket som plats, i många fall utan önskan att ta del av bibliotekets tjänster.

Biblioteket ska vara en trygg och stimulerande plats för alla besökare. Biblioteket är en central mötesplats i Ekerö Centrum, därför är den sociala miljön ett gemensamt kommunalt uppdrag som sträcker sig utanför Kultur- och fritidsnämndens ansvar.

Skolbibliotek

Skolbiblioteken är resurs för en likvärdig utbildning i kommunens skolor och bidrar till elevernas måluppfyllelse. Skolbibliotek som resurs består av bibliotekarien och biblioteksrummet, vilka båda ska ses i ett brett sammanhang som går utanför det fysiska biblioteksrummet.

Skolbibliotekarierna är en central specialistfunktion i skolans arbete med media och informationskunskap samt läsfrämjande arbete. Tillsammans med skolorganisationen arbetar skolbiblioteket för att ge eleverna bästa förutsättningar att inhämta kunskaper i användandet av såväl digitala som andra verktyg och medier för kunskapssökande, informationsbearbetning, problemlösning, skapande, kommunikation och lärande.

Skolbibliotekarierna stödjer förutom elever; pedagoger, fritidspedagoger och annan personal i frågor som relaterar till bibliotekets uppdrag. Skolbiblioteket erbjuder bra läs- och lärmiljö genom digitala och fysiska rum. Rummen ger en välkomnande, lugn och trygg miljö.

Varje skola ska inför läsårets start, tillsammans med skolbiblioteket ta fram en plan för hur skolbiblioteket ska arbeta utifrån sina övergripande uppdrag mot varje årskurs samt hur skolbiblioteket kan delta i det kollegiala lärandet. Ansvarig för denna plan är rektor.